

HET GROOT RACISME EXPERIMENT

Op donderdag 7 november 2013 werd door BNN het groot Racisme Experiment uitgezonden. Ik bekeek de uitzending en hoewel de insteek van het experiment racisme is, is de impact ervan voor elke samenleving, dus ook voor een school uiterst belangrijk. Ik heb de uitzending dan ook (in tweeën geknipt) gebruikt in mijn lessen. Daarbij heb ik een vragenlijst gemaakt die, ook voor de leerlingen, de link legt naar het dagelijks schoolleven.

In Het Grote Racisme Experiment komen dertig nietsvermoedende jongeren terecht in een sociaal experiment. Gedurende één dag worden ze beoordeeld en behandeld op de kleur van hun ogen. De blauwogigen worden als minderwaardig en als dommer betiteld. De bruinogigen krijgen alle macht! Maken zij bezwaar tegen hun superioriteit of bevalt deze machtige positie ze wel? En komen de blauwogigen in opstand of ondergaan ze het experiment lijdzaam?

Het sociale experiment 'blue eye-brown eye' is in 1968 in Amerika bedacht door Jane Elliott en heeft veel stof doen opwaaien. Het is een oefening die mensen laat voelen hoe het is om gediscrimineerd te worden op basis van je uiterlijk.

Het experiment bij BNN is uitgevoerd door Seyda Buurman-Kutsal, zelf jarenlang getraind door Elliot. De dertig deelnemers worden op basis van oogkleur in twee groepen ingedeeld. De bruinogigen bepalen de regels waar de blauwogigen zich aan dienen te houden. Achter de schermen analyseren psychologen Steven Pont en Irene Verwey het gedrag van de deelnemers en ziet presentatrice Sophie Hilbrand de emoties die het experiment in de groep losmaakt.

Sophie: "Het Grote Racisme Experiment maakt het sluimerende proces van racisme inzichtelijk en invoelbaar. En het is goed je daar bewust van te zijn. De hele Zwarte Pieten-discussie maakt duidelijk dat racisme in onze samenleving aan de orde van de dag is; zodra een donkere Nederlander kritiek uit op een oer-Hollands feest dan is hij in de ogen van een groep Nederlanders meteen 'die buitenlander' die 'terug moet naar zijn eigen land', in plaats van een Nederlander die ergens kritiek op heeft. Op zo'n moment wordt het wij-zij-gevoel weer ontzettend blootgelegd".

De volledige uitzending is terug te kijken via Uitzending Gemist: http://www.npo.nl/het-grote-racisme-experiment/25-03-2014/BNN_101353932

Docentenhandleiding

Les 1

Bekijken van het eerste deel van de uitzending (zie bijlage 1).

Ik heb de commentaren tussendoor uit de uitzending geknipt om de leerlingen zo weinig mogelijk af te leiden van wat er daadwerkelijk gebeurt.

Leerlingen zijn veelal aan het begin van de video wat lacherig, maar al snel drinkt de ernst tot ze door.

Na het bekijken van de video deel ik een vragenlijst (zie bijlage 3) uit. Ik vraag de leerlingen deze direct in te vullen, zodat ik de vragenlijst voor de volgende les kan verwerken.

Ik laat de leerlingen de vragenlijsten anoniem invullen, maar je kunt er ook voor kiezen de vragenlijsten met naam te laten invullen.

Les 2

Voor de les heb ik de ingevulde vragenlijsten uit de vorige les verwerkt.

Bekijken van het tweede deel van de uitzending (zie bijlage 2).

Na het bekijken van het tweede deel van de uitzending ga ik het gesprek aan met de leerlingen.

Als eerste bespreek ik de uitzending an sich. De antwoorden op vraag 11 kunnen dan voor mij een leidraad zijn.

Vervolgens bespreek ik met de leerlingen de overige vragen en probeer ik ze bewust te laten worden van de processen die zich in een groep kunnen afspelen.

Benodigheden voor de lessen

Les 1 en les 2: Mogelijkheid om digitale video (zie bijlage 1 en 2) online af te spelen en te laten zien.

Les 1: gekopieerde vragenlijsten (bijlage 3).

Les 2: goede voorbereiding naar aanleiding van de verwerking van de vragenlijst. Zorg dat je weet wat leerlingen hebben geantwoord zodat je het gesprek kunt sturen, als dat nodig blijkt.

Bijlage 1: Video eerste deel uitzending

De video (4.7 Gb) duurt 44 minuten en laat het experiment zien. De commentaren van de psychologen heb ik eruit geknopt om leerlingen zo onbevooroordeeld mogelijk te laten kijken. Leerlingen zijn in het begin van de video vaak wat lacherig, maar dat verandert meestal snel.

De video is te bekijken via http://www.checkitin.nl/GRE/Het_experiment.mpg.

Er wordt gevraagd om een gebruikersnaam en een wachtwoord.

Stuur een mail naar info@checkitin.nl om een gratis gebruikersnaam en wachtwoord aan te vragen. (Het kan zijn dat de gebruikersnaam en het wachtwoord een aantal keer moeten worden ingevuld, afhankelijk van uw browser).

Bijlage 2: Video Nabespreking

De video (1.4 Gb) duurt 15 minuten en geeft de nabespreking van het experiment weer. Interessant is dat ook hier duidelijk een koppeling wordt gelegd naar meer dan racisme.

Ik heb de video bewerkt en vraag je de video online af te spelen en hem niet te kopiëren. De video is te bekijken via <http://www.checkitin.nl/GRE/Nabespreking.mpg>.

Er wordt gevraagd om een gebruikersnaam en een wachtwoord.

Stuur een mail naar info@checkitin.nl om een gratis gebruikersnaam en wachtwoord aan te vragen. (Het kan zijn dat de gebruikersnaam en het wachtwoord een aantal keer moeten worden ingevuld, afhankelijk van uw browser).

Bijlage 3: Vragenlijst

Je hebt zojuist gekeken naar een deel van 'Het Groot Racisme Experiment'. Wat hier in een paar uur gebeurd lijkt vrij extreem, het onderscheid op kleur ogen lijkt absurd. Maar is dit wel zo absurd? Kijk eens in je eigen omgeving; daar wordt ook vast wel onderscheid gemaakt en misschien nog op basis van veel kleinere en/of minder zichtbare dingen dan de kleur ogen. Zodra onderscheid wordt gemaakt tussen mensen ontstaat groepsvorming en vrijwel overal in de maatschappij, dus ook op school, zien we dat gebeuren.

Deze vragenlijst mag je anoniem invullen

1. Is er in deze klas groepsvorming/ wordt er onderscheid gemaakt tussen leerlingen?

- Ja
- Nee

Als je antwoord ja is ga verder met vraag 2, als je antwoord nee is ga je verder met vraag 5

2. Waaraan zijn de groepen te herkennen / op basis waarvan wordt onderscheid gemaakt?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Wat moet je doen om bij zo'n groep te horen / wat moet je niet meer doen om er toch bij te horen?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Hoe behandelen groepsleden jou als je niet tot zo'n groep behoort?

.....
.....
.....
.....
.....

5. Is er in deze school groepsvorming/ wordt er onderscheid gemaakt tussen leerlingen?

- Ja
- Nee

Als je antwoord ja is ga verder met vraag 6, als je antwoord nee is ga je verder met vraag 9

6. Waaraan zijn de groepen te herkennen/ op basis waarvan wordt onderscheid gemaakt?

.....
.....
.....
.....
.....

7. Wat moet je doen om bij zo'n groep te horen / wat moet je niet meer doen om er toch bij te horen?

.....
.....
.....
.....
.....

8. Hoe behandelen groepsleden jou als je niet tot zo'n groep behoort?

.....
.....
.....
.....
.....

9. Heb jij wel eens situaties op school meegemaakt waar iemand gediscrimineerd werd/buitengesloten?

- ja
- nee

10. Wat heb je toen gedaan?

.....
.....
.....
.....
.....

11. Omschrijf kort je reactie op de uitzending:

.....
.....
.....
.....
.....